

ACC. N:R M. 15732: 1-14.

Landskap: Småland Upptecknare: Birgitta Mohtin
Härad: Mo Berättare: Hjalmar Axell, Bottnaryd
Socken: Bottnaryd Berättarens yrke: lantbrukare
Uppteckningsår: 1962 Född år 1876 i Bottnaryd

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

När den nya tiden kom till bygden. s. 1-14. LMF 73

Skriv endast på denna sida.

När den nya tiden kom till bygden

Jag hade en gammal, som bodde i Tokebo och han var på 1890-året väldigt mycket förnyad. Det var litet ut med för mig, han ville ha mest möjligt så mycket, som möjligt. Han var den första, som skaffade slättermaskin här i byn. Den var utländsk. Det var på 1880-talet kanske 1890. Jag tror det var på 1870-talet mig själv, som jordbruksgenutövningen började synas här i bygden. Han hade all den gamla huskonsten och höjst jämföras istället. Min far började redan på 1860-talet. Den var

bönjaden efter den andra när han
såg, att det var något, som gick
den för den andra. Min far tyckte,
att det var besvärligt, att man
skulle stanna och öppna vänn-
da grind, så han gjorde en
mycket finning: att sätta på en
planka, som stötte en mi-
kanism så att grinden öpp-
nades. Han lät på att mietas
med allt möjligt.

Det var inte så vanligt att
använda på 1840-80-talet. Min
farbror var den förste som bön-
jade med löstak. Därför
i gårdarna runt i hvarjehanda
att han var nöjdhög i
huset och skapade åt honom

När han började tända på ränn
skräckte de också, men när de
fick se, vad som kom upp
skräckte de inte längre. Sen
var så giv att alla blev förvä
nade. Bladet vid stjälken var
så grovt att man kunde skriva
en hel psalm på det.
Då var det fler, som satte ve
de till nästa bröst och så
var det också blivit allmän
nare.

Vi för ofta in till föreläsning
och handlade och lika ofta för
vi till konsterna på vapenarbete
med vinet. Vi låg inte precis
på latridan på den tiden. Ett
dag för vi till konsterna

fem gånger i veckan med ett
par hästar. Då kom vi inte
huru fjärran sent på natten.

Vintret började tona sig mer
än det hade gjorts i början på
1800-talet, då var det nästan inget
vårde på skogen alls. För länge
sedan var det en viltmark i
Svensö, men den lades ner på
1890-talet medan Chris far och
Carlsson i Häveröyd satte upp
en viltmark vid Elgån på präst-
gårns mark i Klövåsa på 1930-
talet. Det var nästan utdött för
ångsåg hade sedan för ett bra tag
sedan kommit och blivit van-
ligare på natten så tonade sig
inte. Ingerögen vid Söiken, som

kan ganska stor är i allafall medlagd sedan 30-40 år tillbaka. Men motor-sågen i Beth är lever. Det var för ständigt, som satta upp den. Träst sågade de timmeren men nu sågar de plank och bräder.

På 1880-talet sattes det upp en affär i Tekebo. Men det fanns en ända äldre. Det var en häring som hette Wrate hon bodde vid Söderås. Hon satte upp en affär på 1870-talet där hon sålde vin och specier. Hon fick en väldigt massa kunder för hon sålde vin och där var nästan alltid bråk. Hon dog nog någon gång på 1880-talet. Efteråt kom det en grek och en gramma dit. Han

gjorde sker och hon värde. Jag
kunskade hålla gann åt henne, ho
var så snäll och pustade med mig.
De hade en ho och lite jord, så
de medde sig. De dog myg någon
gång på 1890 året eller kanske
senare. Annans förebom det inte
mycket att det var någon, som
värde och sålde vär. Det var
jndar och knallar, som för i-
kring istället.

Jag har hört berättas att
min morfar Ulfgren dog som
varn som han sålde i Norr-
land. Han skickade också ut
sina drängar att rälja där och
på andra håll.

Det var visserligen Sönderbydet

med att bränna brömma men vi
hade bränneri på gårn när jag var
ung och vi brändt till jul och an-
mars också. Sen slutade vi för
det ble förbjudet på allvar.

I Jäna var det gästgiveri och
skjnthåll men det lades ner nu-
dan på 1860-talet, tror jag. En
skjntstänga var också mellan Gut-
bered och Soderström. Jag tror
inte skjnthåll försvann helt förän
in på 1900-talet.

Under gäster världsluiget blev
det goda än för oss. Utting blev
5-6 gånger så dyrt och vi fick
bra betalt för både mjölk och
smör och kött. För ved fick vi
och så bra betalt, det var ju då som 7.

bränslenormmissionen var. Då fick
vi mycket konstaterat och vi kom-
de köpa maskinen och införda vat-
ten och värme i husen. Man fick
också råd att köpa bättre mat
och sedan hängde de goda värme-
na i även vid de sanna ån, på
30-talet, fast då tyckte man det
var besvärligt allting.

Förstämman upplöste i början
på 1800-talet.

En föreläsning från vi haft ända till
högskolan de höf kom. Fänge tillbaka
var det viktigt katar när man ha-
de föreläsning. Man samlades för en
par gånger och hade föreläsning med
enig. Fulle och sup skulle man
ha föreläsning och sedan övergick det

i strukt skalas och de hade med sig
votivkaka, röstost och annat och
mycket duntill så skulle man ha.

Jag minns ett lustfärd när jag
var liten. Det var hemma hos
oss. På den tiden var alltså räd-
da för prästen och han hade väl-
digt stor makt. Vi hade en flicka
som hette Emma och hon fick en
friga: "Vad är det för en prästen
säger när han kommer in i kyr-
kan?" Det kunde hon inte svara
på och prästen blev så sur och
flickan blev så rädd så jag
helt och hållet kom oss. Prästens
rålde församling för mer och mer och
han fick en del biskopar
på att dricka församlingens församling

Syckte mycket om det och man
hade en tripartitavtning, som var
med och ledde åt höger. Vid
Toussaints förtade man ganska
mycket med vintertid. Sedan
hade man mjändar vid bron, på
var sin sida. Alla fick inte dra
mot men mera fick man lox till.
På 1930-40 tallet kom det giska-
rårdsföreningar, som delade in
fiskevattnen så att man inte
fick fiska fritt. Nu är det inget
viktigt fiske längs, bara någon
som går ut och fiskar i bädd.

Längs tillbaka odlade man
mycket havre och höll man
på 80-90 tallet blev det mycket
vanligare med potatis.

Dika kunde man rätt tidigt,
det var man ju frunngen till
där det var sattet.

I början av 1800-talet före-
kom svädjebruk. Min farfar
hadde en svädja men det gick
dåligt för honom. Jorden gav för
liten, man kunde inte bura
bryn mer än några år och så
var man rädd om skogen. I min
ungdom var det en brude i Trys-
bult, som försökte sig på det
igen. En dag när vi var ute
på fältet fick vi se att det myk-
te burtat och vi gav oss iväg för
att släcka. När vi kom fram
fick vi se att bruden höll på
att svadja. Min farfar gav honom

en massa evast. Sen har det
inte gått honom till rätta igen.

Vi hade en del svinn från
tiden. De gick dåligt med bete
på sommaren och när vi gick in
gräddan gödde vi dem. De blev
inte så sävskilt fetta och vi tyck-
te det gick dåligt.

Men har vi mycket fler djur än
från man mindat äng, åkarna
ger mycket mer en så djuren
kan få ytterligare goda. Vi har
tänjat med stika sortens korst-
gödsel sedan ett par decennier
och det ger mycket bra ut-
sat. Mannen är själva närför-
den inte ändrad så mycket,
när att man har vickat i

ställt ut för brödan.

1894 blev jag det var, som
högskolevårdningssällskapet hade ett
stort möte i Jönköping. Man
sick höra och se mycket myt
där, som var hade varit bra.

Min farfar arbetade på
väg förbättringen på hans tid
var vägarne betydligt inleda-
de.

Vi köpte för en bil när
vi fick mer pengar på 1900-ta-
let. Så sent, som 1950 köpte
vi en bil, för ragn och
den är betydligt av känd, för
sedan köpte vi bil. Vi är van-
da den vara någon gång när
vi för till bilen.

Sen på 1900-talet har det varit
vanligt att man hade skott
skalor vid husen. Det kunde
då fåstas på om det var en uik
eller ett gädd, så att de
hade råd.

mm. Berättaren är den 6:e
generationen på gårdsgården.